

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 86.00.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna pettiristva 30 vin., pogojen prostor, poslaer. in reklame 40 vin. — I. list. — Prijema upravništvo. — Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 366. V Ljubljani, v ponedeljek dne 26. avgusta 1912. Leto II.

Draginja in carina.

Delavca tarejo vsak dan večje skrbi. Vsak dan se vprašuje, kako bo živel z družino, če bo draginja tako naraščala. Matere in očetje gledajo s strahom, kako hujšajo njihovi otroci, kako jim blede obrazi, koliko več porabijo svojih moči, nego jih morejo nadomestiti z nezadostno in malovredno hrano, ki jo še utegnejo kupiti za svoj majhen zaslužek.

Zal, delavstvo ve še vse premalo, da je največji krivec temu bednemu življenju carina na živila. Kupci morajo plačevati mnogo davka na mehal države od blaga, ki ga doma nimamo dovolj in ga morajo zaraditega uvažati. Ta davke je carina. Nerazodni ljudje dolže glede velike draginje navadno le branjeve in male trgovce. S temi sleparskimi trditvami so krošnjariji mnogo let pri nas tudi klerikalci in so ljuto ropotali po svojih listih proti tem ljudem, in sicer prav v času, ko so se sklepale trgovske pogodbe in zakoni glede carine, ko se je kazal v državi med inteligentnejšimi sloji najhujši odpor proti taki izkoriščevalni politiki, kakršno so uganjali avstroogrski agrarni veliki kapitalisti po potulbi, ki jo je jim dajala vlada s tem, da je pospeševala take pogodbe, ki grozovito obremenjujejo veliko večino avstrijskega prebivalstva.

Kako vpliva taka izstradovalna politika na prebivalstvo, nam pač najbolj kažejo številke. Pri rokah imamo nekaj podatkov o cenah živil na Angleškem in v Nemčiji. Iz teh podatkov je razvidno, da izhaja angleški delavec mnogo bolj nego nemški, ne glede na to, da imajo na Angleškem boljše mezdne nego v Nemčiji in seveda mnogo boljše nego pri nas. Angleški delavec dobiva cenejše in boljše blago za svoj denar, ker je imela Anglija do zadnjega časa popolnoma prosto trgovino z žvili, ker ni ovirala uvoza živil nikakršna carina. Angleški delavec uživa danska jajca, dansko slanino, argentinsko meso in severoameriško žito. Zaraditega so tam živila mnogo ceneja nego v Nemčiji.

Tako je veljalo kilogram svinjske masti

	v Berlinu	v Londonu
1861—1870	K 1,30	K 1,44
1887	» 1,44	» 1,20
1888	» 1,39	» 1,13
1889	» 1,56	» 1,21
1890	» 1,73	» 1,19

Ze od nekdanj je bila torej na Angleškem svinjska mast cenejša nego na Nemškem. Toda ceni se nista razlikovali samo pri tem predmetu, prav tisto razliko imamo tudi pri drugih živilih. Angleški delavec plača za kilogram slanine v Newcastleu K 1,22, nemški delavec K 2,16 do K 2,40, za riž plača angleški delavec 20 vin., nemški 36 do 72 vin., za sladkor 30 do 36 vin., nemški 84 do 96 vin. V Avstriji so pa marsikatera živila še mnogo dražja in proletarčeva žena, ki mora gospodinjiti, sama lahko primerja naše cene s temi številkami. Ne smemo pa poleg tega pozabiti, da so mezdne razmere pri nas mnogo slabše nego v Nemčiji in na Angleškem.

Se bolj jasno spoznamo uprav katastrofalni vpliv carine, če primerjamo žitne cene pred uvedbo carine in pozneje. Na Angleškem je veljala tona pšenice okroglo K 267 v letih

1875 do 1879, na Pruskem, kjer takrat še ni bilo carine, le K 243. Po uvedbi carine pa od 1881 do 1885 na Angleškem, kjer še niso imeli carine, K 216, v Nemčiji K 226, od 1886 do 1890 na Angleškem K 171, v Nemčiji K 204. Tukaj opažamo na eni strani pocenjevanje, na drugi strani relativno podraževanje žita zaradi carine.

Delavski nasprotniki trdijo, da nastaja draginja zaraditega, ker postajajo delavske mezdne višje, a delavske mezdne ne rastejo v tistem razmerju, kakor raste podraževanje živil in življenskih potrebščin. Na Angleškem se boljšajo mezdne, živila pa cené, pri nas ustvarjajo umetno draginjo. In če se kdo izgovarja na podraženje dela, pride to podraženje le malo v poštev, ker imamo še milijone delavcev in raznih uslužbencev, ki niso organizirani in ne morejo glede na zboljšanje svojih plač prav ničesar ukreniti. V tistih primerih pa, kjer organizacije dosežejo nekaj uspehov, v daljših rokih pa zopet ovirajo industrijske krize in drugačne nezgode, da bi se draginjska razlika zrnvala s povišanjem mezd. Pri nas sploh ne moremo govoriti o takim zrnvananju, ker so mezdne mnogo nižje nego n. pr. v Nemčiji in na Angleškem. Podraževanje živil vsled carine je gospodarsko izkoriščanje določenega ozemlja in zločinsko izstradovanje ljudstva na račun žitnih milijonarjev in nekaj drugih velikih barrantačev z žvili.

Zaraditega je boj proti carini najaktualnejši, boj proti klerikalno-agrarni stranki pa mora postati najodločnejši, ker ta stranka (in tudi druge meščanske stranke) očuva s svojo politiko le agrarne velekapitaliste, škoduje pa vsemu proletariatu, srednjim stanovom in malim kmetom, ker jim odteguje z brezvestnim oduštvom najpotrebnejšo hrano, uničuje največji kapital, ki ga ima država — delavsko moč, pospešuje propadanje celih rodov in izstrada ljudi. Zato boj proti carini na živila in boj proti brezvestnim strankam.

Minimalna mezda v angleškem rudništvu.

Dne 15. in 16. avgusta je zborovala v Blackpoolu konferenca rudarskih organizacij Velike Britanije, ki se je pečala z uspehi zakona o minimalni mezdi. Poročila, ki so jih predložili delegatje različnih okrožij konferenci, so se glasila skoraj izključno nezadovoljivo, skrajno nezadovoljivo; delodajalci in rabsodniki razlagajo zakon silno slabo za delavce. Samo v malokaterih okrožjih dela zakon gladko in brez sporov med delavci in delodajalci. Na severnem Angleškem (v Durhamu in Northumberlandu) se pritožujejo delavci nad pravili, postavljenimi od rabsodnika, po katerih izgubi delavec pravico do minimalnega zakona, če ne napravi 100 odstotkov vseh šiltoev in ne navede nobenega pametnega razloga, ako je izostal. V skoro vseh okrožjih zahtevajo samo osemdeset odstotkov. Nadalje tožijo, da rabsodniki v večini slučajev niso dovolili podzemeljskim delavcem minimalne plače petih šiltoev in da pri določanju plač kopačem niso zadostno vpoštevali povprečnih mezd, kakor zahteva zakon. V mnogih slučajih podjetniki delavcem niso izplačali zaostalih plač, ki so iz-

virale še iz dobe med sprejetjem zakona in določitve minimalnega zakona. Nekateri delodajalci pa zopet ne marajo izplačati akordnim delavcem določene minimalne mezdne, ampak jim plačajo zgolj zaslužno plačo; izjavljajo namreč, da mora vsak delavec, ki ne pride do minimalne plače, šele dokazati, da ima pravico do nje. Rudarji pa trde, da je podjetnik, ki ne mara izplačati minimalne mezdne, dolžan spravit vsi zadevo pred lokalni odbor. V Lancashireu so delavcem izplačali minimalno mezdo, nato pa so jih odpustili. Tudi se je zgodilo mnogo slučajev, da so delodajalci delavce s podkupovanjem in s pretnjami pripravili do tega, da so se označili za nespretnne delavce in so se na ta način ognili zakonu. Veliko nezadovoljnost vzbuja med rudarji tudi nova praksa nekaterih podjetnikov, da zahtevajo izpričevala od dela iščočih delavcev. V južnem Walesu je minimalni zakon privedel delodajalce do tega, da so odpravili mesečno odpoved. Pred veliko stavko so smeli južnovaleški podjetniki samo prvega vsak mesec odpovedati rudarjem delo in potem so jih odpustili šele koncem meseca. Zdaj pa tam sploh ni nobenega odpovednega roka in negotovost eksistence je narasla.

Po posvetovanjih, od katerih je bila javnost izključena, je sprejela konferenca naslednji sklep:

»Po posvetovanju o okrožnih poročilih glede na učinek zakona o minimalni mezdi in na mezdne postavke in pravila, izraža konferenca svojo največjo nezadovoljnost z njimi, zlasti pa z naslednjimi točkami:

- a) z okolščino, da rabsodišča z malimi izjemami niso priznala nizko plačanim odraslim delavcem dnevne mezdne petih šiltoev in da rabsodniki pri določitvi minimalnega zakona v mnogih slučajih niso dovolj vpoštevali povprečnih mezd akordnih delavcev;
- b) z odloki rabsodišč, ki delajo pravico do minimalne mezdne odvisno od dejstva, da delavec napravi sto odstotkov šiltoev;
- c) z resnim zavlačevanjem, ki so ga zagrešili mnogi rudniški posestniki pri izplačevanju v znišanu odlokov rabsodišč dolgovanih plačilnih postavkov.

Nadalje konferenca ostro obsoja početje tistih rudniških podjetnikov, ki pripravljajo delavce s podkupovanjem in silo do tega, da se ognejo določilom zakona s tem, da jih ali odpuščajo, ali jim odreko delo, ali jim ponudijo večji akord ali odstotne doklade.

Zategadelj se pooblaščajo okrožja, da obširno poročajo generalnemu tajniku o nadaljnjem učinku zakona v svojem okrožju; vsa okrožja morajo poslati taka poročila, potem naj se izvrševalni odbor pooblasti, da skliče drugo konferenco, ki se ima pečati s katerimikoli težkočami. Medtem naj izvrševalni odbor z vsemi močmi podpira vsako okrožje, ki se upira delodajalskim težnjam, da bi prekršili določila zakona ali se jim ognili.

Soglasno sprejeta resolucija je bila kompromis med tistimi, ki zahtevajo neposredno akcijo za odpravo pritožb, in tistimi, ki hočejo počakati še nadaljnjih učinkov zakona. Najbrže pride v najbližji bodočnosti do večjih krajevnih bojev, v katerih bi zveza, kakor je razvidno iz resolucije, z vso silo podpirala svoje posamične organizacije.

Ponatis prepovedan.
DR. OTON BAUER:

Mednarodni vzroki draginje.

Prevedla R. V. in L. T.
(Nadaljevanje.)

Ali to zakonodajstvo se giblje v preozkih mejah. V prihodnje utegne zabraniti marsikatero oškodovanje našega poljedelstva in naše živinoreje. Ampak spoštovanje »pridobitnih pravic«, spoštovanje lastnine grajščakov brani deželni zborom, da bi obnovili staro pravdo med grajščaki, gospodarji in kmeti, da bi revidirali sodbo in vrnili ljudstvu zemljo in pravico do užitka zemlje, ki so jih jim grajščaki ugrabili v večstoletnem boju. Ker se preosnavljanje deželnih zborov giblje v mejah obstoječega lastninskega prava, izpolnjuje svojo nalogo le nepopolnoma, v najboljšem slučaju zabranjuje ponoven rop; vendar ne more vrniti narodnemu gospodarstvu tega, kar mu je bilo prej uropano. Oprostiti razvoj našega poljedelstva in naše živinoreje zaprek, katere jim je postavila sebičnost velikih grajščakov in ustvarila pogoje zadostne oskrbe z najvažnejšimi živili more le, kdor se upa preosnovati lastninske razmere zemljišč. Če sploh kje, tedaj je nedvomno tukaj zasebna lastnina zapreka naše oskrbe z žvili.

Moderna veda nam daje vse polno sredstev za pomnožitev zemljiških pridelkov. Uči nas, katere redilne snovi odteguje rastlina zemlji, mi vemo tedaj, katere redilne snovi moramo zopet dovajati zemlji, da bo tudi v poznejših časih rodila obilen sad. Umetnost gnojenja je postala veda. Namesto starega natrljenja obdelavanja zemlje se obdeluje po naukih poljedelske kemije, ki sloni na umnem izkoriščanju zemlje v svrhu pridobitve dveh in večih žetev v letu. Veda nas uči smotreno izrejo žitnega semena in plemenske živine po gotovemu načrtu, rejo živine bodisi za vožnjo, bodisi za meso. Veda daje poljedelstvu jako umetne stroje in boljše orodje na razpolago. Živinoreji nudi živinsko higijeno in živinozdravilstvo.

Ampak mala kmetija ni v stanu, izrabiti teh pridobitev noveše vede. Privatna lastnina zemlje, nevednost in uboštvo poljedelcev ustavljajo tehnični napredek. Kmetje so prenevedni, da bi znali svoje gospodarstvo prilagoditi naukom vede, manjka jim denarnih sredstev za izboljšanje obrata. Mali obseg njihovega obrata jim onemogoča porabo delo prikrajšajočih strojev. Tako razdelbo zemljišč inam, da nastavlja tehničnemu napredku najhujše zapreke: velikanskemu veleposestvu stoji v male kose razdrobljeni in vsled tega nesposobni mali obrati nasproti. Tako ostajajo velike pridobitve moderne vede nenorabljene.

Seveda se da tudi v dandanašnjem družabnem redu jako mnogo napraviti za izboljšanje poljedelskega obrata. Najvažnejše sredstvo je izboljšanje šolstva in uredba poljedelske izobrazbe — nevednost kmeta je največja zapreka tehničnega napredka v poljedelstvu. Tudi razvoj poljedelskih združenj, ki omogočajo kmetovalcem s cenanim kreditom izboljšanje obrata in jim nudijo stroje, najnoveše mlatilnice itd., povspesuje poljedelsko tehniko. Tudi država in dežele sploh lahko podpirajo razvoj

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)
Se dolgo je govoril tako. Pierre pa je mislil na to, kar mu je bil don Vigilio pripovedoval o jezuitih, ki so v temi, v Vatikanu kakor povsod vsegamogočni in ki neomejeno vladajo cerkev. Torej je res, da je ta državniški papež z večno budnim oportunizmom, ki misli, da je ves prešinj z nauki sv. Tomaža, sam nevedoma njihov, vdano orodje v njihovih spretnih socialno osvovjevalnih rokah? Tudi on se pogaja s stoletjem, prihaja svetu naproti, se mu laska, da bi ga pridobil. Še nikoli ni Pierre tako okrutno globoko občutil, da je cerkev posledje prisiljena vladati s popuščanjem in z zvijačnostjo. Zdaj šele se mu je odprlo za francoskega duhovnika začetakoma tako težko razumevanje tega rimskega duhovništva, te cerkvene vlade, ki jo predstavlja papež s svojimi kardinali, s svojimi prelati. Bog sam jim je poveril posvetno upravo svoje posesti, ljudi in zemlje. Njih začetek je ta, da pomaknejo Boga na stran, da ga postavijo v temo njegovega tabernakla, da ne trpe nobene razprave o njem, da predpisujejo dogme kot resnice njegovega bitja, sami se pa ne brigajo več zanj in ne zapravljajo časa z brezpomembnim teološkim razmotrivanjem o njegovi eksistenci. Očividno živi, ker vladajo v njegovem imenu. To zadoštuje. Tako so v božjem imenu gospodarji, sklepajo pač formalne konkordate, pa jih ne izpolnjujejo, uklanjajo se le sili, pa si vedno pridržujejo nadvlado, ki bo naposled vendar triumfirala. Pričakujoči ta dan se enostavno vedejo kot diplomati, organizirajo postopno osvovjevanje kakor uradniki Boga, ki bo jutri zmagal, vera s svojim bliščem, s svojo bahavostjo, s sijajem, ki vabi množice, pa ni nič drugega kakor javno češčenje, katero mu izkazujejo le v ta namen, da vlada vzhičeno, osvoboleno človeštvo — pravzaprav, da vladajo

oni na njega mestu; zakaj oni so njegovi vidni, od njega nastavljeni namestniki. Od rimskega prava izhajajo, vedno so le otroci teh starih poganskih rimskih tal, in če so živeli doslej, če upajo, da bodo večno živeli, do zaželjene ure, ko se jim vrne gospodstvo sveta, je vzrok ta, da so neposredni dediči Cezarjev, da so ogrnjeni z njihovim škrlatom, da so neprekinjeno živo plemo iz Avgustove krvi.

Zdaj se je Pierre sramoval svojih solz. Oh, njegovi ubogi živci! Oh, ta slabost občutljivca, fantasta! Tako se je sramoval, kakor da je tukaj pokazal nagoto svoje duše. Veliki Bog, in kako brezkoristno je bilo to! V tej sobi, v kateri se ni bilo nikoli govorilo nič podobnega, pred tem papežem-kraljem, ki ga ni mogel slišati! Politična misel papežev, da bi vladali z malimi in siromašnimi, mu je vtila grozo v dušo. Ni li bila vražja misel, poiskati od nekdanjih gospodarjev osvobojeno ljudstvo, pa se zdaj hraniti z njim? Resnično, tisti dan, ko si je domisljal, da bi mogel rimski prelat, kardinal, papež pritrčiti povratku v krščansko občino, novemu cvetu prvotnega krščanstva, ki bi pomirilo stare, od sovraštva razjedene narode, je moral biti blazen. Taka misel ne bi mogla priti v glavo ljudem, ki so že stoletja gospodarji sveta, pa gledajo z brezverskim zaničevanjem na uboge in trpeče in so naposled postali popolnoma nesposobni usmiljenja in ljubezni.

Toda Lev XIII. je govoril s svojim tolstim, neizčrpanim glasom, govoril in govoril, in Pierre je slišal, ko je dejal:

»Zakaj ste napisali tisto od hudobnega duha omadeževano mesto o Lurdu? Lurd, moj sin, je izkazal veri velike usluge. Večkrat sem izrazil ljudem, ki so mi pripovedovali o ginljivih, skoraj vsak dan se ponavljajočih čudežih jame, svojo živo željo, da bi najstrožja znanost dognala in potrdila te čudeže. Ali izza vsega, kar sem čital, se mi zdi, da ne morejo dandanes niti zlomiselnii ljudje več dvomiti, zakaj oni

čudeži so zdaj tudi znanstveno za vse čase neoporečno dokazani... Znanost, moj sin, mora biti božja dekla. Zoper Boga ne premore ničesar in le z Bogom doseže lahko resnico. Prišel bo dan, ko bodo spoznali, da so vse resitve, ki so jih baje res našli in ki navidezno razdirajo dogme, napačne; zakaj resnica božja bo zmagala, ko se izpolni čas. Saj so to povsem enostavne gotovitosti, ki jih poznajo že mali otroci in ki bi zadostovale za mir in blaginjo ljudi, če bi se le zadovoljili z njimi... In prepričani bodite, moj sin, da vera ni nezdržljiva z razumom. Nimamo li svetega Tomaža, ki je vse videl naprej, vse razložil, vse uredil? Vašo vero je omajal naskok raziskujočega duha; seznanili ste se z vznemirjanjem, s plašili, ki naj jih nebesa prilranijo duhovnikom te staroverne dežele, temu s krvjo neštetihi mučencikov poškröpljenemu Rimu. Toda mi se ne bojimo duha raziskavanja; le učite se dalje, čitajte temeljito svetega Tomaža, in Vaša vera se vrne krepkejša, odločnejša, zmagoslavna.»

Pierre je poslušal vse te reči zmeden, kakor da so mu padali kosi neba na glavo. O Bog resnice! Lurški čudeži so znanstveno dokazani, znanost je dekla božja, vera je združljiva z razumom, sveti Tomaž zadostuje za gotovost stolčja! O Bog, kako bi odgovarjal? Cemu bi odgovarjal?

»To je najpregrešnejša, najnevarnejša knjiga, kar jih je.« je Lev XIII. zaključil. »Ze sam njen naslov Novi Rim je sam po sebi laž in strup. Tembolj je ta knjiga vredna prokletstva, čimbolj zapeljuje s svojim slogom, čim več obsega pokvarjenosti plemenitih utvar — z eno besedo, to je knjiga, ki jo mora duhovnik, če jo je sestavil v uri zmote, sežgati z ono roko, ki je spisala te krivice, pohujšljive liste.»

Pierre se je nenadoma vzravnal in je stal pokonci. V neizmerni tišini, ki se je razlila po tej izumrli, slabo razsvetljeni sobi, ni bilo ničesar, le zunaj, pred okni je bil Rim, nočni,

sencami preplavljeni, ogromni, črni, samo z zvezdnim prahom posuti Rim.

»Res je,« je hotel zaklicati, »izgubil sem bil vero, toda mislil sem, da se mi vrača v usmiljenju, katero mi je beda sveta polagala v srce. Vi ste bili moje zadnje upanje, pričakovani odrešenik. Sedaj so tudi to le sanje. Vi ne morete prinašati miru ljudem na predvečer strašne bratomorne vojne, ki se pripravlja. Vi ne morete zapustiti prestola in iti z malimi, z reveži po deželi, da bi dopolnili delo bratstva. Dobro torej, vse je pri kraju, konec je Vašega Vatikana, konec Vašega Svetega očeta. Vse se podira pod naskokom vstajajočega ljudstva in rastoče znanosti. Vas ni več, ničesar ni tukaj več razun razvalin.«

Toda teh besed ni izrekel. Poklonil se je in dejal:

»Sveti oče, pokoravam se in zametujem svoje delo.«

Glas mu je drhtel od grenke zoprnosti; razkriljene roke so napravile brezmočno kretinjo, kakor da izpušča dušo. Bilo je natančno besedilo podvržbe: Auctor laudabiliter se subjecit et opus reprobavit — pisatelj se je hvalevredno podvrjel in zavrgel delo. Višje obupnosti, vzvišenejšje veličine ni moglo biti v priznanju zmote, v samomoru nade. Toda kakšna strašna ironija! Ta knjiga, ki je bil prisegel, da je nikdar ne prekliče, za katere zmago se je tako strastno bojeval — zdaj jo naenkrat zatajuje, uničuje sam, ne da bi se mu zdela kaznjiva, temveč ker je spoznal, da je brez pomena, utvara, kakor želja zaljubljenega, kakor pesnikove sanje. Oj da, čemu vztrajati v iluziji nemogočega prebujenja, ko se je bil tako motil, ko je sanjal, ko ni našel tukaj ne Boga, ne onega duhovnika, po katerem je hrepenel zaradi sreče človeštva! Bolje je, da vrže svojo knjigo kar na tla kakor izsušen list, bolje, da jo zataji kakor mrtev, nepotreben in nezmi-

poljedelske tehnike. Izvedba velikih melioracij (namakanja in zagradbe hudournikov), povspesjevanje govedoreje, boj proti živinski kugi, povspesjevanje zavarovanja so izdatna sredstva. Socialno demokratični poslanci so glasovali za melioracijski zakon in za zvišanje melioracijskega zaklada (julija 1908), za zakon o živinski kugi (marca 1909), za zakon o povspesjevanju živinoreje in vnovčenju živine (decembra 1909), ker so spoznali, da sta povišana rodovitnost našega polja in pomnožitev naše živine važni sredstva za našo oskrbo s cenejšimi živili. Marsikatero važne nalogo imajo v tem oziru občine; žal da niso doslej te dolžnosti spoznale. Dunajska občina je sicer že leta 1897 v načelu sklenila ustanovitev občinske veleklavnice, ampak sklep se ni izvršil. Akcijska veleklavnica, pri kateri je dunajska občina udeležena, se ni obnesla. Sama bi morala rediti živino in s tem pomnožiti ponudbo. Namesto tega se obrača pri nakupu živine do tistih živinorejcev, ki so že leta in leta prodajali dunajskim mesarjem živino in jih spodbuja s tem, da zahtevajo višje cene. Ravno tako nezadostno je delovanje mestnega urada za prevzemanje živine in mesa na Dunaju. Daje sicer predjume, ako prejema v komisiji živino za prodajo na dunajskem trgu. Vendar to ne zadošča za zvišanje ponudb. Urad bi moral prej vmes poseči: moral bi poljedelcu in živinorejcu nuditi predjem, da bi mogli prej živino izpustiti in šele potem postaviti na dunajski trg. Ker pa tega ne dela, ne more uspešno tekmovali z živinskimi prekupci in tudi ne zvišati dovoza živine na dunajski trg.

Ljubljana in Kranjsko.

— Tistim, ki se jih tiče! Jutrišnje številko »Zarje« bode nekateri naročniki pogrešali, ker jo ne bodo prejeli. Vsi, ki jo bodo pogrešali, naj se nikar ne hudujejo nad upravnistvom, ker ni poslalo lista; ampak naj vedo, da smo jim list ustavili, ker so pozabili poslati naročnino. Povemo naravnost, da naročnikov, ki bi redno jemali list, ne da bi se spomnili, da se spodobijo tudi redno pošiljati naročnino, ne potrebujemo. Kdor hoče biti naročen na list, ima plačati naročnino naprej in ne nazaj. To je povsod tako in pri nas tudi ne more biti drugače.

— Hišna preiskava v našem uredništvu. V soboto popoldne smo imeli v našem uredništvu hišno preiskavo na odredbo c. kr. ljubljanske deželne sodnije. Dne 11. julija smo namreč priobčili notico o rudarskem shodu v Črni; uradniki rudniškega konzumnega društva v Črni pa so se čutili po notici užaljene in so vložili tožbo proti našemu listu z zahtevom, da se izvrši v naših uredniških prostorih nišna preiskava, ki naj bi spravila na svetlo in v roke sodišča rokopis dotične notice. Seveda se je sodna komisija, obstoječa iz štirih gospodov zaman trudila in potila ob avgustovi sopari pri brskanju po vseh mogočih predelih in papirjih, brezuspešno je bilo tudi klicanje ključavničarja, da je z naporom odprl nekatero predajo — vroče zaželenega rokopisa ni bilo nikjer. Gospodje v sodni komisiji so bili itak najbrž sami uverjeni, da rokopisa ne dobe, ampak storiti so morali svojo uradno dolžnost. In potihoma so najbrž občudovali ali pa se jezili nad naivno, smešno vneto užaljenih uradniških gospodov pri črnskem konzumu, ki v svoji nedolžni nevednosti niti tega ne vedo, da vsa uredništva rokopiše takoj po tisku uničijo in da rokopiše že davno nikjer ni, ko dobe naročniki in čitatelji list v roke. Zakaj vsakemu resno in dostojno urejevanemu listu je prva in najsvetejša stvar uredniška tajnost. Užaljeni uradniški gospodje pri črnskem rudniškem konzumu naj si to zapomnijo, pa naj ne pošiljajo nikdar več tako neumiljeno sodne komisije ob zatohli soparici avgustovega pasjega popoldneva na brezuspešno iskanje!

— Le noter, le noter! Prihodnji mesec bo na Dunaju klerikalna parada — Evharistični kongres in vse klerikalno časopisje se v potu svojega obraza trudi, da natepe čim več omejenih navedencev ob tej priliki na Dunaj. »Slovenec« se dan za dnem dere, kakor priganjač pred cirkusom: Le noter, le noter! Poučno za

mladino, interesantno za odrasle ljudi! »Kdo bi ne želel kaj takega videti? Protektorat nad letošnjim mednarodnim evharističnim shodom je prevzel sam cesar Franc Jožef I., ki je vedno bil svojim narodom sijajen zgled obožnosti in vdanosti do Boga, ki je vedno visoko držal geslo Habsburžanov, s katerimi se v zvestobi do katoliške vere ne more meriti nobena vladarska rodbina na celem svetu. Letošnji shod bo zavoljo tega še posebno veličasten in sijajen; procesije se bo udeležil cesar osebno, prestolonaslednik Franc Ferdinand, ves cesarski dvor, papežev odposlanec, kardinal van Rossum, ministri in najvišji vojaški ter civilni dostojanstveniki, škofje, duhovščina, redovi, vojaške in posvetne oblasti in verno ljudstvo iz vseh delov zemeljske oblje.« Duša krščanka, vse to vidiš enkrat in nobenkrat več. Duša krščanska kaj hočeš še več? »Pa tudi čast katoliškega slovenskega ljudstva, ki je v Avstriji po pravici na glasu, da je najboljšje organizirano, zahteva, da se na Dunaju v kar mogoče večjem številu pokažemo. Najveljavnejši in najodločnejši možje naše države, da, sam naš cesar bo videl korakati naše čete, kaka čast in kakšen pomen, če bo korakalo v sprejeto čim več krepkih slovenskih fantov v orlovskih uniformah! Živio! Slava! Kaj zakrament Evharistije? Uniforme, uniforme!

— Volilski imenik za dopolnilno volitev 2 deželnih poslancev iz ljubljanskega mestnega okraja je danes zadnji dan razpoložen v mestni posvetovalnici. Sodrugi-volilci, ki se še do danes niso šli prepričati, če so v volilnem imeniku, naj svoje dolžnosti ne zamude! Klerikalci se prav marljivo gibljejo, tudi liberalci delajo s polno paro. Zato moramo tembolj gledati, da se noben socialno-demokratičen glas ne izgubi.

— Porotne obravnave v Novem mestu. Porotne obravnave novomeškega okrožnega sodišča se prično 26. t. m. in končajo 2. septembra in so sledeče: Franc Brulc, uboj; Fr. Zerc, uboj; Jožefa Stine, detodomor; Maks Erhardt, poizkušeni umor in rop; Franc Pisek, trajna težka poškodba; Janez Hönigman, uboj; Maks Završnik, posilstvo in krvosramnost ter hud. zapeljavanja k nečistosti; Janez Dulc, Franz Rabzelj, Fr. Lindič, Andrej Lipej in Rudolf Cezar, uboj in težka telesna poškodba; Avguštin Kopitar, umor in tatvina; Miha Hudoklen, tatvina iz navade; Anton Žlogar in Karl Supin, tiskovna pravda radi žaljenja časti.

— Sirov mož. France Princ je posestnik v Koroški vasi nad Novim mestom. Princ pa ima še nekako vodilno vlogo, zato je navajen, da ga vse poslušajo. Edina izjema med poslušniki je žena njegova žena, ki je mnenja, naj mož njo poslušajo. Zaradi teh nasprotujočih si naziranj sta si z ženo vedno v lasih. Dne 11. avgusta t. l. je šla žena v hlev, da bi krave pomolza. Za njo je prišel njen mož, jo sunil s stola-trinožnika, da se mu je žena zvalila pod kravo in jo je še s stolom parkrat prav čvrsto loputnil po glavi, da je oblezala pod kravo s krvavo glavo in nezavestna. Morali so jo odnesti v žensko bolnišnico v Novo mesto, ker ima baje prebito lobanjo.

— Poskušen požig. Zaradi poskušenega zažiga so aretirali in v novomeške zapore odvedli Franceta Razpotnika, doma iz Spodnje Furušice pri Ljubljani, ki je hotel zažgati smihelško vas.

— Pohotnik. Orožniki so aretirali delavca na železnici Bude Čurčiča, ki je hotel nad Ano Senico iz Uršnega sela izvršiti nenravno dejanje, in ga odvedli v novomeške zapore.

— Požar na Kočevskem. 20. t. m. je okolo 3. popoldne v vasi Handlern pri Kočevju nastal ogenj in upepelil sledeča poslopja: Janezu Witfine, hlev, pod, skladišče, mrvo, poljedelsko orodje, vozove, mlatilnico, oves, sadno drevje, čebelnjak, in skupni vrednosti okrog 5600 K; Jožefu Putre, hlev, mrvo, deske, orodje, drevesa, v vrednosti 4000 K; Magdaleni Kalčič, Janezu Anderkohl in Mariji Schneider strehe hiš v vrednosti do 1000 K. Splošni sum leti na slaboumnega Jožefa Mihitscha iz Handlerna. Menda je na Wittinejevem domu kadil cigareto. Orožniki so ga aretirali in odvedli v Kočevje.

Od tedaj so mu v vasi rekli »zlatorog« in ta pridevek mu je ostal, i ko si je s krvjo odstranil rožičke.

XII.

Mara se je istotako izpovedala in iz cerkve je prišla vsa zavita v bel plašček in s povešenimi očmi, kakor Marija Magdalena.

Jeli, ki jo je molče in zamišljen pričakoval na podu, jo je gledal od nog do glave, ko jo je videl prihajati vso blede, zakaj iz oči ji je bral izpovedani greh; s tatinskimi in motnimi pogledi jo je motril, kot da so mu jo začarali; in komaj se je osmelil pogledati v njene oči, ko je pokrivala mizo, tako čisto in dražestno kot zmeraj.

Ko je dolgo mislil, je začel: »Ali je resnica, da se nekaj plete z gospodom Alfonzom?«

Mara mu je s svojimi temnimi, žametnimi očmi strmel v obraz in se prekrizala.

»Zakaj hočeš, da grešim na današnji sveti dan?« je kriknila.

»Nikoli nisem to veroval, zakaj z gospodom Alfonzom sva bila vedno najvdanejša prijateljca, še kot dečka, in ni minil dan, da me ni obiskal iz Tebidi. In potem je bogat in ima toliko denarja, da lahko vsako poroči, ki mu ugaja in da pri tem še dobro živi.«

Mara se je razvnela in ga hudo ozmerjala, tako da se je ubože komaj drznil vzdigniti glavo in nos od krožnika.

Da bi jima dišala jed — zakaj škoda bi bilo vendar, da bi se pokvarili božji darovi — je Mara zasukala govor in ga vprašala, ali misli tisto malo lanu poseči, ki sta ga sejala na bobovem polju.

»Da«, je odvrnil Jeli, »in lan dobro uspeva.«

»No, če je tako«, je rekla Mara, »ti napravim za zimo dve srajci, novi in gorki.«

Sam taji; pravi, da je s požigom grozil, izvršil ga pa ni.

— Zagoneten detomor. Pretečeni teden so prišli v begunjski kaznilnici na sled zagonetnemu detomoru. Kaznjenka, ki je bila od novega leta v kaznilnici radi detomora zaprta, je v kaznilnici porodila, svojega novorojenčka, strgala na kose ter ga skrila. Temu dejanju so prišli na sled šele po preteku enega tedna, ko je pričelo smrdeti raztrgano telesce.

— Zaradi nezvestobe bo v sredo na porotni klopi bivši blagajnik »Občnega konz. društva v Idriji«, ki je zlorabil zaupanje, ter poveril v 4. letih okrog 17.000 K. — Občno konzumno društvo v Idriji je trdna delavska organizacija. Poneverba se je pač l. 1910. in 1911. poznala pri čistem dobičku — krivcu se je pa šele letos prišlo do živega ter se ga je izročilo po sklepu občnega zbora z dne 7. julija sodišču. Janez Podobnik je nekatere poneverbe zelo rafinirano izvršil.

— Idrijski odsek akad. fer. društva »Prosveta« v Idriji naznanja, da priredi dne 31. t. m. v pivarni pri »Črnem orlu« gledališko predstavo, pri kateri se bodeta igrali burki »V civilu« in »Visoka gospoda«. Čisti dobiček je namenjen ljudski knjižnici v Črnem vrhu, ki bo otvorena tekem meseca septembra.

— Prvotni porotniški imenik za leto 1913. V mestnem zglasevalnem uradu bo od torika, dne 27. t. m. skozi osem dni ob običajnih uradnih urah javno razgrujen prvotni porotniški imenik za leto 1913, kjer se tudi lahko naznanjajo morebitni ugovori proti njega sestavi. Porotniške obveznosti so oproščeni: vsi tisti, ki so že prestopili 60. leto svoje dobe, za vedno. Udje deželnih zborov, državnega zbora in delegacij za čas zborovanja. Osebe, ki niso v dejanski službi, pa so podvržene vojni dolžnosti, za čas, ko so poklicane k vojaški službi. Osebe v službi cesarskega dvora, javni profesorji in učitelji, zdravniki in ranocelniki in tako tudi lekarnarji, ako uradni ali občinski predstojnik za nje potrdi, da jih ni mogoče utrpjeti, za sledeče leto. Vsak, kdor je zadal preje temu pozivu v enem porotniškem razdobju, do konca prvega prihodnjega koledarskega leta.

— Iz Šiške. Slabe gospodarske razmere se zrcalijo na občinski tabli. Same dražbe! Ene mu se prodajajo oprava in slike, drugemu šivalni stroj in knjige, tretjemu hišica, četrtemu živinice itd. Bridko je pogledati na te razglase: — Kdaj prevzame občina vodovod, se še nič ne ve. Zdi se, da se gospodje, ki imajo večino v sedanjem obč. odboru, premočno brigajo za to vprašanje. Socialno demokratični odborniki jih drezajo, ali počasi gre, počasi...

— S trebuhom za kruhom. V petek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 50 Macedoncev in Bolgarov, 15 Hrvatov in 10 Slovencev, 10 Hrvatov je prišlo pa nazaj.

— Tatvina. Delavec And. Čemagaj iz Pulja je v petek opolnoči pred južnim kolodvorom na izvoščkov voz, položil kovčeg z obleko poleg sebe in zaspal. Potem je v spanju vstal in šel v Kolodvorsko ulico, odkoder se je kmalu povrnil nazaj, a mu je bil med tem časom nekdo kovčeg že odnesel.

— Karambol. V petek je posestnik Ignacij Grohar sedeč na vozu ustavil na Dunajski cesti tik proge električne železnice, ne da bi držal vajeti. Ko privozi električni voz, sta konja sunila nazaj, vsled česar je električni voz zadel v Groharjev voz, pri katerem je zlomil zadnji os ter mu raztrgal dve z brinjem napolnjeni vreči.

— Mladi zlikovci. V torek je zlezlo več mladih fantalinov na streho mestne barake ob Rakovi jelši, kjer so napravili v strehi luknjo in zlezli skozi to v barako, iz katere so odnesli čuvaju v Mestnem logu dve 20 K vredne pasti.

— Nevarna igra. Dečka France in brat Marko Lešnjak, sina tovarniškega uradnika pri D. M. v P., sta se doma igrala s streljanjem na lok. Pri tem je pa pišča, oddana od Markota zadela Franceta v desno oko in ga nevarno poškodovala.

— Izgubila je služkinja Ana Komataricva bel otroški površnik. — Podobarica Ela Kendova je izgubila zlato žensko uro.

Jeli izkratka ni vedel, da je ukanjen, in mislil je, da ne pozna ljubosumnosti. Vse kar je bilo novo, nenavadno in neobičajno, je težko prišlo v njegovo revno, trdo glavo in marnje o gospodu Alfonzu so se mu zdele ogromne, gorostasne in nemogoče, ker niso mogle v njegovo glavo, osobito če je videl pred sabo Maro, tako lepo, tako čisto, srčkano, njo, ki ga je sama izvolila in na katero je veliko let neprestano mislil, od svoje detinske dobe! Potem je zopet mislil, kako je bil obupan, ko so mu pripovedovali, da poroči drugega. In gospod Alfonzo! On, ki je bil vedno njegov najvdanejši prijatelj in ki mu je nosil kruh in pecivo! Zdelo se mu je, da ga vidi v novi obleki, s kodri in rdečim, polnim, okroglim otročjim obrazom! Zakaj on, ubogi pastir, ki je vse leto bil na prostem, ni več videl mladega, bogatega gospodiča in tako je bila njegova podoba v njegovem srcu natančno taka kakor v detinstvu.

Ali ko je prvič po tolikih letih videl gospoda Alfonza, in sicer k svoji nesreči, je mislil Jeli, da mora vzplamteti. Gospod Alfonzo je bil sedaj visok in ves drug, imel je lepe, plave zalizce, nosil žametno kamižolo in zlato verižico. Spoznal je Jelija in mu prijazno potrkal na ramo. Prišel je z oskrbnikom in gručo prijateljev, da se malo povesele na prostem; bilo je o ovčji strižbi. Mara je tudi prišla, čisto nepričakovano, izgovorjaje se, da si nakupi svežega kislega mleka.

Bil je krasen, gorak dan, drevesa in grmi so bili v cvetju, polja so bila sočnato zelena, ovce so veselja poskakovale in meketale, da so oproščene težke, gorke volne, in v kuhinji so ženske napravile velik ogenj, da skuha vse božje darove, ki jih je prinesel gospod Alfonzo. Gospodiči so se zbrali v senci pod rožičem in igrale so dude in pela tamburica, go-

Koroško.

— Srednjeveške kazni za rezerviste. Graški »Arbeiterwille« poroča iz Borovelj: Kako ravna z rezervisti na orožnih vajah, priča naslednji slučaj, ki se je zgodil v Borovljah. 20. avgusta je prišel lovski bataljon št. 17 pod poveljstvom polkovnika Rudolfa Diickelmanna po sedemurni vaji proti Borovljam. Vsakdo je videl, da so bili vojaki do skrajnosti utrujeni. Samo po sebi je umevno, da rezervisti ne zdrže toliko, kakor vojaki, ki so trenirani. To menda uvidi vsak razsoden človek, le gospod Diickelmann ne: zakaj, dvema rezervistoma, ki sta zaostala zaradi utrujenosti in bolečin in nista mogla več slediti četi, je dal zvezati roke z železnimi zaponami. Torej dva rezervista, ki se nista prav nič pregrešila, ki sta le vsled telesne slabosti zaostala, sta morala svoj čas za počitek uklenjena prebiti v nekem kotu gasilskega doma. Stražila sta ju dva vojaka. Naravnost sramotno je, da je kaj takega mogoče v civilizirani državi na povelje oficirjevo. Pri tem se moramo spomniti besed brambnega ministra, ki je dejal v poslanski zbornici, da se njemu zdi taka kazen nepotrebnost in da naj se uporabljajo le v skrajnih slučajih. Vojaki z ožuljenimi nogami spadajo menda v bolnišnico, ne pa v železne zapore. Res, sramotno je tako postopanje za oficirje »moderne« armade.

— Surovo ravnanje z delavci. Iz Borovelj nam pišejo: V tovarni prve koroške družbe za jeklene in železne izdelke delavce sramotno nizko plačujejo; ampak to izkoriščevalni gospodi še ne zadostuje, nekateri predstojniki zmerjajo odrasle delavce in poročene može, lotijo se jih celo osebno. Tak vzor predstojnika je višji molster Bobala. Ta gospod se smatra v svojem obratu za turškega paša. Ne le, da podrejene delavce prav rad zmerja, zadnjič je imel celo drznost, da je vrgel skozi vrata mladega delavca, ki je izjavil, da ne more živeti od dnevnice mezde 2 K 40 vin. Prav resno priporočamo gospodu Boboli, da si nabavi Kniggejevo knjigo »Občevanje z ljudmi« in se nauči iz nje dostojnih manir. Delavcem pa svetujemo, naj se organizirajo in samolastnosti gospoda Bobole bo kmalu konec!

— Okradena mačeha. Na predlog državnega pravdnštva v Celovcu so v četrtek ob 11. ponoči aretirali v Beljaku izvoščeka Val. K. ker je ukradel svoji mačehi, s katero se je vedno prepiral, ker mu ni hotela dati denarja — čez tisoč kron. Aretirani je tatvino priznal.

— Utopljenka. Dne 8. julija so našli v Vrbskem jezeru truplo okoli 55 let stare ženske srednje velikosti. Imela je črno naglavno ruto, črnkasto rdečo črtasto bluzo, tako krilo, sivkast prepašnik in čevlje na zadrgo. Na desnem sredincu je imela zlat prstan. Poleg trupla je bil črn slammik s črnim pajčolanom. Ker se identiteta opisane ženske ni dognala, se dotičnik, ki bi mogel podati kake tozadevne podatke, naprosi, da jih sporoči mestnemu magistratu ljubljanskemu, ali okrajnemu glavarstvu v Celovcu.

Istra.

— Dve novi železnici. Železniško ministristvo je dovolilo tajniku I. hrvaške hranilnice Dušanu N. Plavčiču in inženirju Dušanu Biracu tehnične predpriprave za zgradbo ozkotirne železnice iz Ike do Stefanijevo kočje in od tod na vrh Učke gore in za železnico iz Opatije v Vepriinac.

— Pomiloščen je Peter Jakumin iz Kubeda, ki je bil obsojen pred zadnjo tržaško poroto v smrt na vislicah. Jakuminu se je spremenila smrtna kazen v dosmrtno ječo.

Trst.

— Politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke ima v sredo 28. t. m. ob polu 9. uri zvečer važno sejo. Sodrugi člani so naprošeni, da se je udeleže polnoštevilno.

— Zenski odsek »Ljudskega Odra« bo imel svojo sejo v ponedeljek 26. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenem prostoru.

— Mladeniški shod je sklical pretečeni četrtek mladeniški odsek »Ljudskega odra« v Delavski dom. Shod je bil izredno dobro obi-

spodiči pa plesali z ženskami iz upraviteljstva, da je bilo veselje.

Jeli je čutil, ko je strigel ovce — ni vedel zakaj — kako v njegovi notranjosti nekaj razjedja in grize, počasi, a neprestano in vedno silneje. Gospod Alfonzo je zapovedal, da se zakoljeta kozlička, dva backa, jagnje, nekaj kur in puran. Hotel se je izkratka pokazati radodarnega in pohabati se pred prijatelji. Medtem ko so zaklali te živali in ko so backi vrezali pod nožem, je čutil Jeli, kako se mu tresejo kolena, tedaj pa tedaj se mu je zdelo, da je volna ovac pod škarjami in trava pod nogami krvavo rdeča.

»Ne idi!« je rekel Mari, ko jo je gospod Alfonzo pozval, »ne idi, Mara!«

»Zakaj?«

»Nočem... Ostanj tu!«

»Šišiš, da me kličejo?«

Ne besede ni rekel več, ko je sključen stal med ovcami, ki jih je strigel. Mara je skomizgnila z rameni in šla plesat. Bila je žarko rdeča in črne, lepe oči so se svetile kot zvezde. smejala se je, da so se videli beli zobje in vsa zlatina, ki jo je nosila, se je svetila in bleščala v ušesih, na vratu in prsih kakor Madona v oltarju.

Jeli je vstal, dolge škarje držel v roki, kakor oče njegov, ko je mrzliččen ležal ob ognju. Nenadno, ko je hotel gospod Alfonzo, z zalimi, plavimi zalizci, z žametno kamižolo in zlato urino verižico, prijeti Maro za roko, da popleše z njo, takrat šele, ko je videl, kako jo je potipal, se je zagnal nanj in porinil škarje v goltanec, da se je mrtev zgrudil...

Pozneje, ko so ga zvezanega peljali pred sodnika, ne da bi se kaj protivil, je rekel: »Kako? Da ga ne bi smel usmrtiti... Potem ko mi je vzel ženo? ...«

GIOVANNI VERGA:

Pastir Jeli.

(Konec.)

Poljubil jo je, a ostala je hladna in zadržna in je obrnila obraz v drugo stran...

»Žena ga v dežju pusti stati pred vrati,« so menili sosedi, »ako je kalin v hiši!«

Jeli pa ni vedel ničesar in nič slutil, ne opazil, da mu rasto rožičke, in drugi mu tudi niso tega povedali. Zakaj je bil tako neumen in tako kratkoviden, da je poročil tisto, ki jo je Nerijev sin na cedilu pustil, ko je zvedel za znanje z gospodom Alfonzom? Jeli je živel srečno in zadovoljno, sramote ni slutil, ki je ležala na njegovem domu, in vidno je bil bolj rejen; pa vsaj pravi pregovor: »Rožički so tanki, a kdor jih nosi, je debelejši.«

Nekoč pa mu je rekel pastir to v obraz, ko ga je ostro izpraševal zavoljo manjkajočih hlebov.

»Sedaj, ko vam je gospod Alfonzo vzel ženo, hočete biti ponosni in ošabni, kakor da ste kralj in Vaši rožički krona!«

Oskrbnik in kmetje, ki so bili navzoči, so pričakovali, da bo pri teh besedah tekla kri; toda Jeli je stal kakor neumen, da ni ne slišal, alj da se stvar ne tiče njega; obraz je napravil kot vol z resničnimi rogovi.

Blizali so se velikonočni prazniki in oskrbnik je vse iz upraviteljstva nagnal k spovedi, upajoč, da iz strahu pred kaznijo božjo ne bodo kradi. I Jeli je šel k spovedi, a ko je prišel iz cerkve ter naletel na dečka, ki mu je zalučal one žaljive besede, ga je prijel za vrat in rekel: »Spovedni oče mi je dejal, naj ti odpustim; zaradi tistega klepetanja nisem jezen in ne pazim na to, kar samo v jezi blekneš.«

Cenik zastoj in poštne prosto.

skan. Mladim tovarišem je poročal v lepem govoru sodrug **Gofohu**. V soboto je pa prišlo veliko število naših mladeničev v »Ljudski oder« in so se vpisali kot člani. Mladeniči ne plačujejo v »Ljudskem odru« nobene vstopnine dočim znaša tednina le 10 vin. Le tako naprej in kmalu bomo imeli tudi na tem polju lepih uspehov!

Socialistična obstrukcija v mestnem svetu. Sobotna razprava v mestnem svetu je bila mestoma prav viharna. Zlasti nezakonito postopanje podžupana Brocchija na zadnji seji zbudilo ostro kritiko socialno demokratičnih občinskih svetovalcev, kateri so se pridružili tudi slovenski narodnjaki. — Po prečitanih zapisnikih je dr. **Puecher** interpeliral župana, če odobrava krivo tolmačenje poslovniku po podžupanu Brocchiju. Izjavil je: Na zadnji seji je obč. svet, Cerniutz predlagal, da se prekine seja, in zahtevalo od predlogu poimensko glasovanje. 40 občinskih svetovalcev je glasovalo proti predlogu, 6 se jih je zdržalo glasovanja. Mestni svet pa zahteva za sklepčnost seje navzočnost 41 svetovalcev poleg predsednika; one, ki se zdrže glasovanja je v zmyslu mestnega štatuta smatrati za nenavzoče in zadnja seja je bila neveljavna. Svetnik Cerniutz ni bil na predsednikov poziv dolžan nadaljevati svojega govora, ker seja ni bila veljavna. Na drugi strani pa je sofisticirana trditve, da je svetnik Cerniutz s tem, da se je zdržal glasovanja, umaknil svoj predlog. Ampak tudi če bi bila seja veljavna, svetnik Cerniutz ni izgubil besede, ker se je odstranil, zakaj govornik mora biti le tedaj navzoč, kadar ga predsednik pozove k besedi. Kočno je interpelant sodr. **Puecher** pokazal še človekoljubnost kamoristične večine, ki je socialističnemu govorniku zato odzvela besedo, ker je šel opraviti telesne svoje potrebe. **Župan** je izjavil, da popolnoma odobrava Brocchijevo postopanje, češ da je glasovanje bilo pač neveljavno, seja pa da je bila legalna. Sodr. dr. **Puecher** je protestiral proti kršenju mestnega štatuta in izjavil, da smatrajo socialni demokratje nadaljevanje zdnje seje za neveljavno in vse sklepe za nične. Tudi slovenski narodnjak dr. **Rybař** izjavlja sklicujoč se na mestni statut in na parlamentarno prakso, da je bila seja neveljavna. Po burni razpravi o poslovniku, v katero so posegli še župan, sodr. **Cerniutz**, **Brocchi**, dr. **Rybař** in sodr. **Pitoni**, je mestni svet sklenil, da se zapisnik zadnje seje popravi in da se označi glasovanje o Cerniutzovem predlogu za neveljavno. — Nato je italijanski liberalec **Brocchi** — da prehititi socialne demokratje — opozoril župana, da se morata dr. **Mrach** in **Alberti** (ital. liberalca), katerih brat oz. svak **Ad. Alberti** je v imenu princa **Turn-Taxisa** pogaja za občino zaradi vodovoda, v zmyslu § 106 pravnega reda odstraniti, ker sta posredno interesirana. Svet **Mrach** je izjavil na to, da se bosta z **Albertijem** zdržala glasovanja, da pa hočeta prisostvovati razpravi. Sodr. dr. **Puecher** se je z odgovorom zadovoljil, hkrati pa zahteval od župana, da se vabila na seje drugače tekstirajo. Nato se je nadaljevala razprava o timavskem vodovodu. Ker sta se svet. **Docia** in sodr. dr. **Puecher** odrekli besedi, je dobil besedo zopet sodr. **Cerniutz**. Ko je začel čitati svoje izpreminjvalne predloge k timavski predlogi — nič manj jih ni kot 1200 — se je župan vdal in zaključil sejo ob 10. ponoči; prihodnja seja bo v torek.

— **Ovacije socialističnim bojnikom.** Na velikem trgu je čakala mnogobrojna množica socialistov svoje poslance. Odločnim in vstrajnim bojnikom je ljudstvo prirejalo viharno ovacije. Kamoristi, ki so iz kavarne izzivali, bi jo bili pošteno izkúpili, da ni posegla vmes policija.

Včerajšnji shod v tržaškem „Delavskem domu“.

Včeraj ob 10. dopoldne se je vršil v tržaškem delavskem domu napovedani shod, ki ga je sklical politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke. Shoda se je udeležilo okoli 300 oseb. Udeležba torej ni bila taka, kakor smo je vajeni na naših shodih in kakor jo je bilo pričakovati z ozirom na važnost dnevnega reda. Vzrok je pripisati deloma dejstvu, da sta se vršila ob isti uri druga dva shoda dveh močnih organizacij — pekovskih in sodarskih delavcev — katerih člani so skoro izključno slovenski delavci. Deloma pa dejstvu, da je bilo tržaško slovensko prebivalstvo dosedaj preveč odtušeno občinskim vprašanjem, vsled česar se še sedaj zanimanje med Slovenci za občinske gospodarske zadeve vse premajhno. Kljub temu se je vršil shod ob navdušenju in napeti pozornosti navzočih, kar nam jamči, da se širi zlasti med slovenskimi delavci vedno bolj zavest, da so občinska vprašanja vprašanja vsega tržaškega prebivalstva.

Shod je otvoril v imenu političnega odbora sodrug **Petejan**, ki je bil tudi izvoljen za predsednika. Nato je poročal o dnevnem redu sodrug

Regent:

Tržaški Slovenci so se zanimali dosedaj vse premalo za razna gospodarska in socialna politična občinska vprašanja. Tudi slovenski narodni zastopniki v mestnem svetu so vedno puščali v nemar vprašanja, ki se niso dotikala narodnih zadev. Stvar je zelo razumljiva in deloma celo naravna. Krivice, ki so se godile in ki se še vedno gode Slovincem na polju šolstva in jezikovnih vprašanj, so postale zelo občutne in je naravno, da se jemoral baviti z njimi prav močno narod, ki v izobrazbi in kulturi ni hotel zaostati za drugimi narodi. Po agitaciji, ki jo je vršila slovenska narodna stranka, je zašla zavest o teh krivicah v najširše sloje slovenskega prebivalstva tako močno, da se to ljudstvo ni zmenilo za nobeno drugo krivico, ki jo trpi, za nobeno drugo korist, ki bi jo moralo živati od občine.

Vemo prav dobro, da je šolsko vprašanje izredno važno. In kakorkoli se danes izrablja — vsled močno izpremenjenih razmer — v agitacijo proti socialni demokraciji in proti zavedenemu delavstvu, ki se bojuje za svoje še važnejše pravice, bi bilo vendar nespametno, ako bi se odnehalo z zahtevo po njegovi rešitvi. Ampak poleg šolskega vprašanja so še druge stvari, katerih način rešitve zanima vse tržaško prebivalstvo, torej tudi slovensko. Tržaški Slovenci tvorimo veliko število občinarjev. Tukaj delamo, tukaj plačujemo naše direktne in indirektno davke. Najboljša leta svojega življenja prebijemo na delu, ki nima samo namena donošati dobiček privatnim izkoriščevalcem, marveč ki tudi močno koristi razvoju in napredku občine. Imamo torej pravico vedeti, kako se administrira občinsko imetje, katerega velik del je sestavljen tudi iz sadov naših žuljev. Imamo dolžnost skrbeti, da se bo upravljalo to imetje v splošno korist vsega prebivalstva in v prvi vrsti prebivalstva delavskih slojev, ki ima največ potreb, ki je bolj kot meščanstvo potrebno naprav, katere bi morala poskrbeti občina. Ako občuti škodo od slabe uprave občinskega imetja italijansko prebivalstvo, občuti to škodo v enaki meri tudi slovensko prebivalstvo. Zato se nam zdi potrebno, da z močno agitacijo razširimo zavest o tej resnici med slovensko delavstvo, o katerem se lahko trdi, da zelo trpi vsled slabega gospodarstva, v katerem tiči tržaška občina in ki ga upravlja večina, katera nima smisla za resno socialno politično delo. Dolgo vrsto let se je zdelo, da nima tržaški občinski zastop nobene druge naloge, kakor da skrbi za blagostanje onih, katerim je bila usoda že zelo radodarna. Treba je bilo, da so stopili v mestni svet delavski, socialnodemokratični zastopniki, da se je začela ta institucija baviti s stvarmi, ki so delavstvu in revnejšim slojem nujno potrebne. Bili so socialnodemokratični mestni svetovalci, ki so prisilili občino zgraditi nekoliko delavskih hiš. In poleg mnogih važnih zadev, ki so bile na pritisk socialnih demokratov rešene v korist delavskemu ljudstvu, je bilo mnogo stvari, ki bi bile, ako bi se bile izvedle, ogromno oškodovale prebivalstvo in občino, in ki so jih socialni demokratje preprečili. Tramvajsko vprašanje in vprašanje dobave plina iz škedenjskih plavčev nam poda precej jasno sliko o načinu, kako se upravlja občinsko imetje in kako malo se večina briga za koristi prebival. V vseh teh zadevah so bili socialni demokratje osamljeni. Imeli so le zavest, da vrše plemenito delo, imeli so zavest, da njihov glas v mestnem svetu čuje delavske množice, ki jih bodre k nadaljnjemu delu proti stranki, katera bi rada izrabljala občinsko upravo v svoje sebične koristi. Sedaj imamo na dnevnem redu vodovodno vprašanje. Govornik je obširno razmotrival to zadevo, ki jo je »Zarja« pojasnila svojim čitateljem v mnogih člankih, in je nadaljeval: Evidentno je, da zasledujejo, kakor vedno, socialni demokratje tudi pri tem vprašanju samo ljudske koristi. Kako bi bilo mogoče, da bi pošena stranka zasledovala posebne cilje pri tako važnem vprašanju, kakor je vodovodno vprašanje. Kako bi bilo mogoče, da bi bila napovedala naša stranka najljubejši boj timavskemu načrtu iz — kakor nam očita »Edinost« — politično-taktičnih ozirov. Gospodje v Narodnem domu, ki izrabljajo šolsko vprašanje v agitacijske svrhe proti socialni demokraciji, si pač ne morejo domisliti, da je naša stranka sposobna voditi boj za ljudske interese brez posebnih strankarskih nagibov. O gospodih v Narodnem domu se pač lahko trdi, da izrabljajo najlepše narodna čuvstva v boju proti nam. Lahko se trdi o njih, da se v tem boju poslužujejo vseh mogočih laži in da se je njihov vodja ponižal, v strahu pred socialno demokracijo, na nivo demagoškega izkoriščevalca ljudske nevednosti. Dobro poznamo te gospode. Nikdar se nismo izrekli proti slovom. Bila bi to pač oslarija; z njimi smo hoteli skupno delovati za skupne interese in se kljub temu šopiri njihov vodja na raznih shodih, kjer uporabljajo tri četrtine svojega govora v agitacijo proti socialni demokraciji. Naša stranka pa ve, da ima v tem boju proti Timavji proti sebi vse ital. nacionalistično in meščansko časopisje. Ve, da ima proti sebi vsa mogočna politična sredstva, s katerimi razpolaga italijanska večina. In vendar se je postavila v boj s preničanimi, da vrši koristno in plemenito delo in ga bo nadaljevala, pa če bi bil ta boj v našo politično smrt. Nato predlaga govornik sledečo

resolucijo:

»Shod slovenskih delavcev zborujočih v nedeljo 25. avgusta 1912 v Delavskem domu, jemlje na znanje poročilo o delovanju socialno demokratičnih zastopnikov v tržaškem mestnem svetu;

izjavlja, da se čuti z njimi edine v vsem in še prav posebno v boju, ki ga vodijo proti timavskemu vodovodu;

jim nalaga, da nadaljujejo ta boj z vsemi sredstvi, ki jih imajo na razpolago, do popolne zmage načel, ki jih v tem boju zastopajo in ki imajo namen obvarovati tržaško ljudstvo pred ogromno škodo, ki bi jo trpelo, in pred nevarnostjo, kateri bi bilo izpostavljeno, ako bi se posrečilo večini zgraditi zloglasni vodovod iz Timave.

Izjavlja nadalje, da je zavedno slovensko delavstvo pripravljeno podpirati mestne zastopnike z agitacijo in z delom, ki se bo od njega zahtevalo.

Za sodrugom Regentom je govoril sodrug **Milost**, ki je dejal, da je treba pospešiti med delavstvom agitacijo proti timavskemu vodovodu. Sodrugi **Ferri**, železničar, je povabil navzoče, naj agitirajo med delavci, ki naj se zbirajo zvečer, kekar so seje, na veliki trg pred mestno palačo. Sodrugi **Gaspari** se pridruženje izvajanju sodrugov Regenta in Milosta. Vendar se mu zdi, da je kriva temu stanju tržaške občine tudi vlada sama. Kaj vlada ne vidi teh razmer. Ako je znala vlada iztrebiti kamoro iz puljske občine, ako se vtika v zadeve, ki jo nič ne tangirajo, čemu ne pogleda tudi v to umazano vodo. Želi enakoga dopolnila v resoluciji. Sodrugi **Regent** prizna, da ima sodrug **Gaspari** prav, vendar ne želi, da bi se dopolnila resolucija z enakim dodatkom. Vlada bi imela prav poseben interes, ako bi delala na to, da se zgradi vodovod bodisi iz Bistrice-ke ali škocijanske jame. Saj bi se hkrati lahko zgradil tudi nameravani vodovod za mnogoštevilne kraške občine, ki so brez vode. Tudi sodr. **Petejan** se izreče proti dodatku. Ko je bila predlagana resolucija soglasno sprejeta, je sodrug **Petejan** zaključil shod s pozivom na delo v korist revnega prebivalstva.

Vestnik organizacij.

Odbor krakovsko trnovske podružnice »Vzajemnosti« ima v sredo 28. t. m. ob 8. zvečer v društvenih lokalih v Selenburgovi ulici važno sejo. Na sejo se vabijo tudi vsi društveniki, ki so zanimajo za društveni razvoj.

Zadnje vesti.

PREDLOG GROFA BERCHTOLDA

Francoska za Berchtoldov predlog.

Dunaj, 25. avgusta. Francoski poslanik **Dumaine** je včeraj uradno obvestil vnanje ministristvo, da **Francoska radevolje stopi v posvetovanje z velevladstvi z ozirom na Turčijo**. Ker je bil grof **Berchtold** odpotoval v Rumunijo, je vzel to sporočilo na znanje prvi sekcijski šef **Macchio**.

PRVA ŽRTEV BERCHTOLDOVE POLITIKE.

Suspenzija bosanske ustave?

Sarajevo, 26. avgusta. Tukaj so razširjene govorice, da bo bosanska ustava v najkrajšem času suspendirana. Vzrok nameravane suspenzije ni konflikt saborskih strank s skupnim finančnim ministrom, ampak dogodki, ki se pripravljajo na Balkanu.

BARON HEINOLD PRI CESARJU.

Ischl, 25. avgusta. Včeraj dopoldne je bil minister notranjih zadev in nadomestujoči voditelj kabineta, baron **Heinold** pri cesarju na avdienci. **Heinold** je poročal cesarju v daljši konferenci o tekočih zadevah, pred vsem o toku češko-nemških spravniških pogajanj in o rušinskih poljskem vprašanju.

IZJEMNO STANJE NA HRVAŠKEM.

Cuvaj pri cesarju

Ischl, 26. avgusta. Hrvaški samodržec **Cuvaj**, ki se skriva pod imenom **Franca pl. Heszoga v Gmudenu**, obišče te dni cesarja in na povratku v Zagreb tudi vnanjega ministra grofa **Berchtolda** na Dunaju.

Konec cuvajščine?

Budimpešta, 26. avgusta. V političnih krogih prevladuje mnenje, da bo v najkrajšem času s kraljevim reskriptom konisarijat na Hrvaškem odpravljen. Za bana bo najbrž imenovan — **Slavko pl. Cuvaj**, z nalogo da upošteva normalne ustavne razmere in da izvede volitve v sabor.

OGRSKA.

Nesporazum med Zichyjem in Lukacsem.

Budimpešta, 25. avgusta. Glasilo ogrske socialne demokracije »Nepszava« poroča iz dobro poučenega vira, da so se pojavila velika nesporazumjenja med naučnim ministrom **Zichyjem** in ministrskim predsednikom **Lukacsem**. **Zichy** ne odobrava nasilstev v parlamentu. Od oficialne strani dementirajo to poročilo.

Opozicija.

Budimpešta, 26. avgusta. Izvrševalni odbor opozicionalnih strank je sklican 3. septembra na sejo; to je prvo posvetovanje opozicije po poletnih počitnicah. Na njem bodo določili stališče, ki ga zavzame opozicionalne stranke v sedanjem političnem položaju in ga bodo zastopale na ljudskih shodih, ki se prično sklicevati od 1. septembra dalje. Dne 1. septembra bo podal svoje poročilo poslanec **Saghy**. Ob tej priliki ga bo spremljalo več poslancev, med njimi grof **Albert Apponyi**, ki namerava govoriti politični govor.

ODSTOP AVSTRIJSKEGA POSLANIKA V WASHINGTONU.

Burian — njegov naslednik?

Budimpešta, 26. avgusta. Vest o odstopu avstrijskega poslanika v Washingtonu, barona **Hengelmüllerja**, se vzdržuje. Za njegovega naslednika bo prejkone imenovan slaboglasni upravitelj Bosne, bivši skupni finančni minister baron **Burian**.

SMRT BARONA ALFREDA BERGERJA.

Dunaj, 24. avgusta. Danes je umrl baron **Alfred Berger**, ravnatelj dvornega gledališča.

AVSTRIJSKI VNANJI MINISTER NA RUMUNSKEM.

Peleš, 25. avgusta. Avstrijski minister grof **Berchtold** s soprogo je včeraj obiskal rumunskega kralja na gradu **Peleš**.

TURCIJA.

Propaganda za Kiamila.

Carigrad, 24. avgusta. Tu kroz vest, da hoče vojaška liga s pritiskom v teku dveh dneh strmoglaviti kabinet in izsiliti imenovanje **Kiamil** paše za velikega vezirja.

Mladoturška agitacija v Erzerumu.

Carigrad, 26. avgusta. V Erzerumu so hoteli uprizoriti Mladoturki protivladno manifestacijo, ki pa se je vled vladnih odredb izjalovila. Nad mestom razlase obsedno stanje.

ALBANIJA.

Albanci prodirajo.

Skutari, 25. avgusta. Skutarijski knezoporoča: Nasproti drugače se glasečim vestem poroča »Agence d' Athènes«, da so **Albanci** zasedli **Berat** in prodirajo proti **Valoni**. Položaj je v Albaniji zelo negotov.

Malisori.

Atene, 25. avgusta. »Agence d' Athènes« škoj **Seregi** se je vrnil iz Malisije. Posetil je valija in ga zagotovil, da so **Malisori** sultanu zvesto udani.

Nasilja.

Solun, 25. avgusta. Ko je sedel major **Red-jeb efendi** v Korici pred kavarno, ga je neznan človek s tremo težko ranil. Stotnik **Refet bej** in poročnik **Kemal efendi** sta bežala iz Mitrovice preko **Plevlja** čez mejo, ker so jima bill **Arnavti** prisegli maščevanje. V Velikem pri **Ohridi** sta eksplodirali v hiši nekega uradnika dve bombi in razrušili hišo. Uradnik je bil rajnen.

TURŠKO-ČRNOGORSKI KONFLIKT.

Izjava črnogorskega vnanjega ministra.

Dunaj, 25. avgusta. »N. Fr. Pr.« objavlja naslednjo izjavo črnogorskega vnanjega ministra **Gregoviča**:

Vsled zadnjih dogodkov na črnogorsko-turški meji se mir ne bo kalil. Ampak bati se je, če bodo Turki še nadalje samovoljno osvojevali črnogorsko ozemlje.

Albanski prostovoljci.

Dunaj, 26. avgust. **Mamud Zajmi**, vojaški voditelj albanske vstaje, je izdal v **Djakovi** oklic, da nabere prostovoljcev in odrine z njimi na črnogorsko mejo. Okolo njega se zbira veliko število prostovoljcev.

Plenjenje pri Verani.

Solun, 25. avgusta. V okolici **Verane** na črnogorski meji so **Arnavti** in Črnogorci zopet plenili. Prva divizija je odšla v **Mitrovico**.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Vojaški transporti.

Ala, 26. avgusta. Iz **Verone**, **Belluna**, **Cividala**, **Gribana** in **Sedica** je odpotoval na brzojavno povelje po en bataljon v **Derno**. Druge bataljone imajo pripravljene.

Boj pred Bengazijem.

Milan, 25. avgusta. »Corriere della Sera« poroča, da so se približali **Beduini** pred **Bengazijem** utrdbam na polt. **Ghibana** in utrdbi **Berca** na 800 korakov. Italijani so jih prepočili s strelji iz topov. Italijanska patrolja je imela dva mrtva in dva težko ranjena.

MIROVNA POGAJANJA.

Munir paša kot mešetar.

Carigrad, 26. avgusta. Turška vlada je imenovala namesto **Said** paše bivšega turškega poslanika v Parizu **Munir** pašo za turškega mešetarja pri mirovniških predpogajanjih, ki se pleto v **Svici**. **Munir** paša ponuja omejitve turške suverenitete nad **Tripolitanijo** in zahteva zato odškodnino, ki jo je italijanska vlada baje pripravljena plačati.

MAROKO.

Mulaj Jusuf in Poincaré.

Pariz, 25. avgusta. Vezir novega sultana **Mulaja Jusufa** je poslal po posredovanju generalnega rezidenta **Lyauteya** francoski vladi brzojav, da hoče spopolniti zvezo in prijateljsko sodelovanje s **Francosko**. Ministrski predsednik **Poincaré** je nato odgovoril, da je predsednika **Faillièresa** to zagotovilo zelo zadovoljilo, da bo francoska vlada spoštovala vero prebivalstva in njega šege ter bo skušala priskrbeti deželi koristi civilizacije.

Proklamacija protisultana El Hajbe.

Pariz, 26. avgusta. Protisultan **El Hajba** je izdal proklamacijo, v kateri odpravlja davke, naložene od kadov, in poziva prebivalstvo, naj jih ne plačuje. Vsled te proklamacije se zelo množi število pripadnikov **El Hajbe**.

Ogroženi Francozi.

Tanger, 25. avgusta. **El Hajba** je zasedel **Marakeš**, v katerem je deset Francozov, ki so se zatekli v utrjeno palačo **El Glauja**. Francoska vlada namerava stopiti z **El Hajbom** v pogajanja v svrhu osvoboditve Francozov. Če bi pogajanje ne imelo uspeha, nameravajo odposlati na pomoč leteč oddelek.

PROTIREVOLUCIJA NA PORTUGALSKEM.

Revolta vjetih monarhistov.

Lizbona, 25. avgusta. Na krovu križarke »Melange«, ki prevažajo vjete rojaliste, je med jetniki izbruhnil upor. Uporniki so se baje polastili ladje. Koliko je na teh vesteh resnice, je težko kontrolirati, ker vlada molči o dogodku sploh.

Novice.

* **Zastrupitev z gobami.** V **Pottendorfu** je izdelovalec etujev **Sattler** v nedeljo nabral v gozdu gobe, ki sta jih on in njegova žena včeraj jedla. **Sattler** je že umrl, njegova žena je nevarno bolna. Zbolele so še štiri druge osebe, katerim je **Sattler** podaril gobe.

* **Voditelj krščanskih strokovnih organizacij pobegnul.** Krščanski strokovni tajnik **Noven** v **Düsseldorfu** na **Nemškem**, ki je bil tam jako poznan pod imenom »ključek **Vili**«, je nenadoma izginil, pa je pozabil v naglici urediti svoje denarne stvari. Natančno ni mogoče dognati, ko-

liko manjka v blagajni, ali namigava se, da 2300 do 2500 mark. Novec je tudi obiskal pivovarno Union, si dal izplačati provizijo za dobavo piva za Pavlovo pivnico. Ko je pivovarna vprašala, kaj je za obljubljenim odjemom piva, se je izkazalo, da je pivovarna Novemu nasledla. Z ladje je Noven pisal dvema krščanskima tovarišema, da naj bodo o njem le kar tiho, če ne se bo izvedelo še vse kar drugega. Krščanski so potem tudi popolnoma molčali o dogodku. Vedo pač zakaj molče, tisti pobožni »kristjani«, ki vedno tako kriče o nepravosti in nemoralnosti svojih sozemljanov.

*** Največja hiša na svetu.** K večerajšnji novici še dostavljamo: Na Broadwayju v Novem Jorku, med Barclaysko cesto in parkom Row se stavi sedaj poslopje Wolworth, ki bo najvišje poslopje na svetu. Njega teža bo znašala 250 milijonov ton (ena tona je 10 centov), ki bo slonela na 69 cementnih stebrih. Stebri stoje na skalah in so oblečeni z jeklom, ki samo tehtata 1500 ton. Jeklena struktura poslopja bo tehtala 20.000 ton, pod njo pa 44 in 30 palcev debeli nosilci in svetilka s 750 čevljev visokega stolpa se bo videla 96 milj daleč po morju. Za okna, vrata, vrhno svetiljavo je naročenega za 180.000 kron stekla, kar pa še nikakor ne bo zadostovalo. Za stene in stropje se bo porabilo nad 30.000 kvadratnih čevljev votle opeke ali terakote; cementa pa se bo porabilo desetisočev vreč. Pri stavbi delajo že dve leti in dobe delavci vsak dan 20.000 kron plače. Zemljišče, ki meri 30.000 kvadratnih sežnjev, je veljalo 18 milijonov kron, izkopanje temeljev, podzemlja in kleti nad 4 milijone kron. Stavba bo veljala domala 39 milijonov kron, tako da bo znašala celotna vrednost stavbe in zemljišča 66 milijonov kron. Ploskovna prostornina vseh nadstropij in prostorov bo znašala okoli 9,33 hektarov. V poslopju bo nastanjenih lahko 2000 pisarn, v katerih bo, če se oddajo vsi prostori, okoli 10.000 oseb. Najemnina bo znašala na leto okoli 10 milijonov kron. Poslopje bo prekašal po visokosti le še Eiffelov stolp v Parizu, ki je visok 985 čevljev.

*** Za dušni blagor oficirjev.** Vojno ministrstvo je izdalo z ozirom na udeležbo oficirjev in vojaških uradnikov pri evharističnem kongresu odlok, da se dovoli oficirjem in vojaškim uradnikom, ki se hočejo udeležiti evharističnega kongresa, šestdnevni dopust, ki se ne sme všteti v določeno dopustno dobo. Za popotovanje na Dunaj se jim morajo ugotoviti potovnice. Na Dunaju jim bodo dali vso oskrbo v eraričnih poslopih. Odlok pripominja, da več železniških družb, med njimi južna železnica in železniška črta Aspang, ni privolilo v izgotovitev potovnic za to popotovanje.

*** Čudna zabava.** V Greenfieldu, v Ameriki, so aretirali Bernarda Murrayja, ki je v zadnjih mesecih več kakor 30 hotelov po različnih mestih zapalil in s tem povzročil nad 5 milijonov kron škodo. Murray priznava odkritosrčno svoje zločine in pravi, da ga je kar nekaj gnalo k požiganju, nepopisno veselje ga je navdajalo, kadar je gledal goreča poslopja. Šel je navadno v drugo ali tretje nadstropje hotela, znesel vse gorljive tvarine na kup in zažgal. Potem je šel v drug hotel in tam ravno tako napravil. Videti je moral najmanj dve goreči poslopji hkratu. Ko so prihiteli gasilci, jim je šel pomagat in nosil opravo iz gorečega poslopja.

*** Pretep med nogometno tekmo.** Na Reki se je vršila nogometna tekma laških nogometnih društev »Concordija« in »Libertas«. Med igro so se nasprotniki sprli in vnel se je splošen pretep. Na bojišče je prišla nato policija, ki je vročekrvne igralce razgnala in odpeljala najhujše razgrajče na policijo.

*** Panika pri nominiranju kandidata.** Notifikacijski odsek demokratične skupščine je imel v Novem Jorku zborovanje, da imenuje kandidata za podpredsedniško mesto. Med nekim govorom se je podrla lesena tribuna; težko ranjenih je bilo nad 70 oseb, med temi ženske in razni demokratični voditelji. Ko se je panika polegla, je izjavil nominirani kandidat Tomaz Marshall, guverner Indiane, da sprejme kandidaturu.

*** General Booth.** Iz Londona poročajo, da je umrl ustanovitelj »Zveličalne armade«, general Booth, v sredo ob desetih zvečer v starosti 83 let. Zadnja leta svojega življenja je bil vzlic dveh operacij popolnoma slep. Pri neki avtomobilski nezgodi je izgubil vid na enem očesu; operacije niso pomagale prav nič, Booth je popolnoma oslepel. Ustanovitelj »Zveličalne armade« je bil rojen 10. junija 1829. v Nottinghamu, kjer je tudi obiskoval srednjo šolo. Starši so želeli, da bi se posvetil trgovini. Leta 1859. se je oženil s Katarino Mumfordovo, ki mu je bila dobra tovarišica in ga je podpirala pri njegovem delu. Umrla je leta 1890. Booth je pričel svoje delovanje s propagando za abstinenco. Žel je zasmeh in preganjanje. Dostikrat se je vrnil z obvezano glavo od svojih pridig po plesiščih in na cesti. Ko se je leta 1877. spremenila »krščanska misija«, kakor je Booth prvotno imenoval svojo propagando, v »Zveličalno armado«, se je izvršil zelo uspešen preobrat. V 53 deželah je sedaj razširjena »Zveličalna armada« in v 30 jezikih pridigujejo »haleluja-bratje« krščanstvo, prepojenost s socialnimi reformami in močnim razglašanjem npravnosti. Veliko je otroške naivnosti pri delu teh ljudi, a priznati se mora, da so ljudje »generala« Bootha prepojeni z evangeljskim duhom vse drugače, kakor rimski klerikalci, ki nikjer ne puste, da bi se uveljavila »Zveličalna armada«, kjer imajo moč.

*** Milijonarji se množe!** Lansko leto se je pomnožilo število milijonarjev za 1000 in to samo na Pruskem. Davčne oblasti so naštele leta 1910 na Pruskem 8355 milijonarjev, leta 1911 pa 9349, s skupnim premoženjem 25 in pol milijard mark. To so pač nezdrave razmere!

Delavsko gibanje.

= Izjemno stanje za socialno demokratično delavstvo v Dalmaciji. Iz Spljeta poročajo: Pri nas velja za socijalne demokrate še vedno iz-

jemno stanje. Prihodnje nedelje so hoteli sodrugi iz Mostara napraviti izlet v Spljet. Spljetsko delavstvo hoče ljube goste kar najslabše sprejeti in zvečer jim hoče uprizoriti gledališko igro. Ali okrajno glavarstvo je vse prepovedalo: sprejem, gledališko predstavo in šhod. Zakaj? »Zaradi nevarnosti javnega miru in reda.« Zaraditega ne smejo spljetski delavci ob sedmih zjutraj od delavskega doma do pristanišča z zastavami! Iz istega vzroka ne sme pri sprejemu nihče govoriti in mostarski delavci ne smejo v sprevedu od pristanišča do delavskega doma. Zaradi javnega miru in reda ne sme biti shoda z dnevnim redom »Jugoslovansko vprašanje in socialna demokracija.« Tudi uprizoritev dveh iger bi kalila javni red in mir. Druge stranke smejo seveda nemoteno zborovati, smejo prirediti izlete itd. Italijanski nacionalci so imeli prav pred kratkim vseitalijansko prireditev, hrvaški Sokoli prirejajo izlete, kamorkoli se jim zljubi. Vse politične stranke uživajo svobodo, le za socialne demokrate velja izjemno stanje. Spljetski sodrugi so naprosili sodruga poslance Skareta, da je vso zadevo pojasnil na ministrstvu za notranje zadeve.

= **Delavke v avstrijskih strokovnih organizacijah.** V poročilu, ki ga je izdala avstrijska strokovna komisija pred več tedni, beremo razveseljivo dejstvo, da se je število strokovno organiziranih delavk znatno povečalo, poskočilo je namreč za 5325. Napredek je skoro trikrat tako velik kakor pri delavcih, katere so topot prekosiile ženske, ki se vedno smatrajo za element, ki se da le težko organizirati. Najštevilneje so organizirane delavke pri tekstilnih delavcih, kjer jih je 15.907, potem pridejo tobačni delavci s 7332, kovinarji s 3741, kemični delavci s 3578, knjigovezi z 2060 in tiskarski pomožni delavci s 1976 delavkami. Okroglo 48.000 delavk je danes strokovno organiziranih v Avstriji. Gotovo lepo število, ki pa še vedno ne predstavlja tega, kar bi se lahko doseglo. Ne smemo pozabiti, da imamo na tisoče delavk v industriji za porcelan, kamenitni industriji, opekarnah, slaščičarnah in v tovarnah za čokolado. Če v marsikateri strokovni organizaciji število ženskih članov tako počasi raste, je to predvsem krivda premalo žive agitacije. Nikakor ne zadostuje, da se tupatam skliče ženski shod, ampak treba je ohraniti stalen stik z delavkami. Gotovo bi bilo važno vprašanje, kako bi se moglo uresničiti, da bi v industrialnih krogih vzgojili stalne agitatorične moči nalašč za delavke in jih eventualno postavili. V osrednjih zvezah je danes že cela vrst žensk, ki so neodvisne in že z velikim uspehom delajo za prebujanje svojih tovarišic. Zeleti bi le bilo, da bi mogli tudi po deželi, na primer na severnem Češkem, kjer so velika industrijska okrožja, vzgojiti ženske agitatorje, ki bi mogli stalno ne le z velikimi shodi, ampak tudi s tovarniškimi sestanki vplivati na delavke. Osrednja vodstva imajo dovolj dobre volje, treba je le pritegniti dovolj ženskih moči za delo. Vsak uspeh je bodrilo k nadaljnjemu napreduku.

= **Pred belgijsko generalno stavko.** V meščansko gospodarskem listu »Action économique« poroča sodruhin lista o študijskem popotovanju po valonskih industrijskih okrožjih Centre in Borinage, ki sta središče gibanja za generalno stavko. »S trdnim prepričanjem sem bil zapustil Bruselj«, tako piše, »da je pretenje z generalno stavko samo pretinja, pritisk na vlado, taktično sredstvo. Danes mislim povsem drugače. Govoril sem z mnogimi delavci, inženirji in tovarnarji. Iz razgovorov sem se uveril, da zapuste na prvi poziv vsi delavci delo. Čeprav bi danes socialistični voditelji poskušali delavce odvrti od stavke, bi se jim to ne posrečilo. Zadruga so izdelale hranilne znamke, da se ognejo veliki nevarnosti dajanja na kredit, in te hranilne znamke bodo veljale za papirnati denar stavke. Bliža se pravcato bojišče. Kar pa me je predvsem pograbilo, ko sem mogel razumeti, da je njih sklep trden, to je bil mir delavcev. Med delavci je več odločnosti kakor razburjenja. Za stavko hranijo, kakor bi hranili, če bi si hoteli privoščiti mesec počitnic. In še eno: valonski delavci se jasno zavedajo, da zahtevajo pravico, da je splošna, enaka volilna pravica stvar, o kateri ni treba več razpravljati. Ta misel se je v njih globoko vkoreninila. Za zmago te ideje se bodo bojevali do konca. Pri tem ni nobene revolucionarne misli. Volilno pravico zahtevajo kakor bi zahtevali povišanje mezde. Jaz torej ne verujem na upor in nemire. Valonski delavci hočejo mirne manifestacije. V njih vedenju je prav toliko poguma kolikor odločnosti.«

Klerikalno duševno hlapčevstvo.

Klerikalno časopisje rado trobi v svet o »terorizmu« socialne demokracije. Toda ravno klerikalci imajo najmanj vzroka za to, ker nikjer ni večjega terorizma in hujšega suženjstva kakor ravno v njih vrstah. V resnici ni nihče tako nesvoboden kakor je pristaš klerikalizma. Po katoliškem cerkvenem nauku klerikalci sploh nima pravice, da bi imel svoje lastno mnenje o moralnih, političnih, umetniških in kulturnih stvareh, ampak mora brezpogojno slediti ukazu in nauku, ki mu ga oznanjajo iz Rima. Mora si dati celo predpisati, kaj sme brati in pisati. In kjerkoli ima duhovščina še moč, povsod stoji strogo na straži, da sledi posameznik njenim ukazom in misli v okvirju, ki mu ga dovolji katoliška cerkev.

S kakšnimi sredstvi gospoduje katoliška duhovščina nad svojo čredo in kroti njeno mišljenje, priča naslednja dopisnica, ki jo je pisalo načelstvo katoliškega delavskega društva v Duisburgu in ki je prišla v roke uredništvu duisburškega lista »General-Anzeiger«:

P. T.

Po sklepu zadnjega delegacijskega zбора je članom katoliških rudarskih in delavskih društev pod kaznijo izključitve iz društv

prepovedano naročati si druge kakor katoliške liste. Ker ste kljub večkratnemu opominu naročeni na nekatoški list, je načelstvo prisiljeno, da Vas izključi iz društva. Pritožite se lahko pri predsedniku.

Duisburg, 24. 7. 12.

Načelstvo.

Dotični član katoliškega delavskega društva torej ni bil izključen zategadelj, ker je grešil proti programu in organizaciji, ampak samo zato, ker je naročnik od duhovščine nepriznane, drugače pa zelo zmerne lista »General-Anzeiger«. Član katoliškega delavskega društva torej ne stori še svoje dolžnosti, če izpolnjuje vse društvene dolžnosti, ampak vrhutega še ne sme brati nobenega nekatoškega lista, ker je nevarnost, da se mu odpro oči. To je gotovo najnižkotnejše duševno suženjstvo — in vendar se drzne časopisje te stranke kričati o socialističnem terorizmu!

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Železnato vino s kinko

lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

Dunajska cesta

kreča malokrvne, nervozne, vsled bolezni oslabele osebe, blede, slabotne in bolehave oroke, ena pol-litrska steklenica 2 K, tri steklenice K 6-60. Poština in zavojnina prosta.

Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zadržitega vsem drugim železnatim izdelkom

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“

Cena K 4.—

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmodernejši opravljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se določijo na zahtevo brezplačno v najkrajšem času.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Senk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo, „

Kušar, „

Podboj, „

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Sešark, Šelenburgova ulica.

Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenc, Prešernova ulica

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, dovska ulica.

Wisiak, Gospodska ulica.

Kleinstein, Jurčičev trg.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilsnerjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Kustrin, Breg.

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glinca.

Jezeršek, Zaloška cesta.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boc

cacio št. 25.

Laurenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoell, trafikna na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Ceppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Benussi, Gretta.

Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.

Artuš, Belvedere 57.

Sekovar, Piazza Caserma.

== Pogledite na drugi strani! ==

== Pogledite na drugi strani! ==